

**Gereformeerde
Hogeschool**

Lectoraat Morele Vorming

Bijlagenboek

**bij eindrapportage Docenten over vorming en persoonsontwikkeling -
taakopvatting en belemmeringen -**

Inhoudsopgave

Bijlage A: Vragenlijst Vorming en Persoonsontwikkeling – taakopvatting en dilemma's	2
Bijlage B: Figuren en tabellen taakopvatting	15
Bijlage C: Figuren en tabellen onderwijspraktijk	25
Bijlage D: Figuren en toplistten competenties	28
Bijlage E: Figuren belemmeringen	31
Bijlage F: Figuren behoeften	33

<i>Auteurs</i>	drs. B.M. Vreugdenhil-Tolsma drs. M.M. Kranenburg-Kaptein dr. P.H. Vos
<i>Referentie</i>	BV.MK.PV/SL 10.0626
<i>Datum</i>	november 2010

Bijlage A: Vragenlijst Vorming en Persoonsontwikkeling – taakopvatting en dilemma's © Lectoraat Morele Vorming

NB. Omwille van leesbaarheid en omvang is alleen de vragenlijst voor het primair onderwijs hier opgenomen. Voor de andere sectoren zijn de vragen dezelfde, maar er zijn soms antwoordcategorieën toegevoegd, verwijderd of formuleringen aangepast.

1	Behoort het verzorgen van onderwijs aan leerlingen/studenten tot uw takenpakket?					
2	U behoort helaas niet tot de doelgroep van dit onderzoek. Bedankt voor uw deelname. Klik op 'verder' om het onderzoek af te sluiten.					
[>> einde onderzoek]						
3	Geef aan in welke onderwijssector u werkzaam bent:					Vraag (single response)
☐ Speciaal Onderwijs (SO) ☐ Speciaal basisonderwijs (SBO) ☐ Basisonderwijs (PO) ☐ Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) [>> 21. Nu volgt een aantal stellingen over wat ...] ☐ Praktijkonderwijs (PRO) [>> 21. Nu volgt een aantal stellingen over wat ...] ☐ Voortgezet Onderwijs (VO) [>> 21. Nu volgt een aantal stellingen over wat ...] ☐ Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) [>> 38. Nu volgt een aantal stellingen over wat ...] ☐ Hoger Beroepsonderwijs (HBO) [>> 55. Nu volgt een aantal stellingen over wat ...] ☐ Wetenschappelijk Onderwijs (WO) [>> 72. Nu volgt een aantal stellingen over wat ...]						
4	Nu volgt een aantal stellingen over wat u als leerkracht als uw taken ziet. Dit kunnen taken zijn die officieel zijn vastgelegd in uw taakomschrijving, maar ook taken die u voor uzelf als uw taak hebt opgevat. Geef steeds aan in hoeverre u het eens of oneens bent met de stelling.					Tabelvraag (single response)
Willekeurige volgorde subvragen						
	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch mee oneens, noch mee eens (centered)	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
Ik zie het als mijn taak om leerlingen kennis bij te brengen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zie het als mijn taak om leerlingen op te voeden (in de zin van: aandacht besteden aan basiswaarden, omgangsvormen en sociale vaardigheden)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zie het <u>niet</u> als mijn taak om de talenten van leerlingen zo breed mogelijk te ontwikkelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ik zie het als mijn taak om leerlingen te stimuleren en ondersteunen in hun vorming en persoonsontwikkeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

5 Hieronder volgen nog een aantal stellingen over wat u als leerkracht als uw taken ziet. Geef ook hier aan in hoeverre u het eens of oneens bent met de stelling.
 Tabelvraag (single response)

Willekeurige volgorde subvragen

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch mee oneens, noch mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet	
Ik moet een moreel voorbeeld zijn voor leerlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik zie het <u>niet</u> als mijn taak om aandacht te besteden aan waarden en normen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Als leerkracht heb ik een burgerschapsvormende taak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Het is <u>niet</u> mijn taak als leerkracht om leerlingen te interesseren voor kunst en cultuur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Als leerkracht heb ik een taak in de ontwikkeling van het historisch besef van leerlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Het is belangrijk dat ik leerlingen zelfstandig, kritisch en onafhankelijk leer denken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Het is belangrijk als leerkracht leerlingen te stimuleren tot een onderzoekende houding	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Het is mijn taak als leerkracht om bij leerlingen enthousiasme voor leren op te wekken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

6	Hieronder ziet u een rijtje met elementen van vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen. Vink de <i>vijf</i> elementen aan die u het meest van belang acht om <i>in het onderwijs in het algemeen</i> aandacht aan te besteden. Het gaat hierbij dus niet meer (alleen) om uw eigen taak, maar om het onderwijs in het algemeen. <i>(Maximaal 5 aspecten. U kunt ook minder dan 5 aspecten kiezen)</i>	Vinkvraag (multi response)
---	--	-------------------------------

Maximaal aantal vinkjes: 5
 antwoorden willekeurige volgorde

- ☐ Maatschappelijke verantwoordelijkheid leren nemen
- ☐ De waarde van kunst leren inzien en waarderen
- ☐ Kritisch leren denken
- ☐ Aandacht besteden aan levensbeschouwelijke vorming
- ☐ Kennis en begrip van onze cultuur bijbrengen
- ☐ De waarde van debatteren op basis van redelijke argumenten leren inzien
- ☐ Aandacht besteden aan burgerschapsvorming
- ☐ Aandacht besteden aan normen en waarden
- ☐ Leesbevordering / stimuleren tot lezen van literatuur
- ☐ Ontwikkelen van duurzame goede houdingen/deugden (bijv. tolerantie, vrijgevigheid en geduld)
- ☐ Historisch besef bijbrengen
- ☐ Leren filosoferen
- ☐ Aandacht besteden aan media-educatie (jongeren leren omgaan met media als Internet, radio en tv)
- ☐ Enthousiasme voor leren overbrengen
- ☐ Een onderzoekende houding stimuleren

7	U hebt de volgende elementen geselecteerd. Geef nu de volgorde aan van het belang dat u hecht aan deze elementen voor de vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen in het onderwijs. Indien u slechts een antwoord heeft geselecteerd, zet deze dan op 1. <i>(1=meest belangrijk, 2=daarop volgend belangrijkste 3= etc. Sleep alle door u geselecteerde antwoorden uit het bovenste vak in de gewenste volgorde naar het onderste vak.)</i>	Rangorde vraag
---	--	----------------

Minimaal aantal: 1
 antwoorden willekeurige volgorde

Vraagvoorwaarde actief	Vraag 6.0 (Hieronder ziet u een rijtje met elementen van vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen. Vink de <i>vijf</i> elementen aan die u het meest van belang acht om <i>in het onderwijs in het algemeen</i> aandacht aan te besteden. Het gaat hierbij dus niet meer (alleen) om uw eigen taak, maar om het onderwijs in het algemeen.) Minimaal 1 vinkjes. Indien niet voldaan spring naar: 0. Volgende vraag
------------------------	---

- Maatschappelijke verantwoordelijkheid leren nemen
- De waarde van kunst leren inzien en waarderen
- Kritisch leren denken
- Aandacht besteden aan levensbeschouwelijke vorming
- Kennis en begrip van onze cultuur bijbrengen
- De waarde van debatteren op basis van redelijke argumenten leren inzien
- Aandacht besteden aan burgerschapsvorming
- Aandacht besteden aan normen en waarden
- Leesbevordering / stimuleren tot lezen van literatuur
- Ontwikkelen van duurzame goede houdingen/deugden

Historisch besef bijbrengen
 Leren filosoferen
 Aandacht besteden aan media-educatie
 Enthousiasme voor leren overbrengen
 Een onderzoekende houding stimuleren

8 De Onderwijsraad onderscheidt drie terreinen waarop de vorming en persoonsontwikkeling van kinderen/jongeren zich richt, namelijk morele vorming, cultureel-historische vorming en intellectuele vorming. Voor elk van deze drie terreinen vragen we u of en zo ja, hoe u in uw lessen hieraan aandacht besteedt. Het gaat hierbij niet om activiteiten op school- of instellingsniveau. Daarover gaat een vraag verderop in dit onderzoek.

Tussenpagina

9 Onder morele vorming verstaan we: persoons- en karaktervorming, met aandacht voor het ontwikkelen van waarden en attitudes. Bijvoorbeeld rekening houden met elkaar, beleefdheid, moed, hulpvaardigheid, trouw, beheersing, zelfdiscipline, doorzettingsvermogen. Hoe vaak besteedt u als leerkracht in uw onderwijspraktijk aandacht aan de morele vorming van leerlingen?

Vraag (single response)

- ☐ (Bijna) nooit [>> 11. Onder cultureel-historische vorming]
☐ Soms (maandelijks tot wekelijks)
☐ Vaak (wekelijks tot dagelijks)

10 Geef per manier aan of u hier (bijna) nooit, soms of vaak gebruik van maakt in uw onderwijspraktijk, in het kader van de morele vorming van uw leerlingen.

Tabelvraag (single response)

Willekeurige volgorde subvragen

	(Bijna) nooit	Soms (maandelijks tot wekelijks)	Vaak (wekelijks tot dagelijks)	
m.b.v. methode	☐	☐	☐	
Tijdens regulier onderwijs	☐	☐	☐	
In projectvorm	☐	☐	☐	
In samenwerking met een externe partij (bijv. bibliotheek, theater, kunstenaars, buurtcentrum)	☐	☐	☐	
In het kader van brede schoolactiviteiten	☐	☐	☐	
In verrijks-/verdiepingsstof	☐	☐	☐	
Door het stimuleren van keuzewerk op dit gebied	☐	☐	☐	
d.m.v. buitenschoolse activiteiten, excursies.	☐	☐	☐	

schoolreizen e.d.				
d.m.v. filosofische gesprekken met leerlingen	☐	☐	☐	
Bij praktijkopdrachten en stages	☐	☐	☐	(niet bij SO, SBO of PO)
Door het stimuleren aan deelname van activiteiten van Studium Generale	☐	☐	☐	(alleen HBO/WO)
Door deelname aan het Honours Programma (of iets vergelijkbaars) te stimuleren	☐	☐	☐	(alleen HBO/WO)

11 Onder cultureel-historische vorming verstaan we: een brede inleiding in de culturele tradities van de westerse beschaving met als doelen: ontwikkelen van een cultuur-historisch besef, verwerven van een brede blik en een visie op het goede leven. Bijvoorbeeld op het gebied van taal, geschiedenis, kunst en literatuur. Hoe vaak besteedt u als leerkracht in uw onderwijspraktijk aandacht aan cultureel-historische vorming van leerlingen?

Vraag (single response)

- ☐ (Bijna) nooit [>> 13. Onder intellectuele vorming verst...]
☐ Soms (maandelijks tot wekelijks)
☐ Vaak (wekelijks tot dagelijks)

12 Geef per manier aan of u hier (bijna) nooit, soms of vaak gebruik van maakt in uw onderwijspraktijk in het kader van de cultureel-historische vorming van uw leerlingen.

Tabelvraag (single response)

Willekeurige volgorde subvragen

	(Bijna) nooit	Soms (maandelijks tot wekelijks)	Vaak (wekelijks tot dagelijks)	
m.b.v. methode	☐	☐	☐	
Tijdens regulier onderwijs	☐	☐	☐	
In projectvorm	☐	☐	☐	
In samenwerking met een externe partij (bijv. bibliotheek, theater, kunstenaars, buurtcentrum)	☐	☐	☐	
In het kader van brede schoolactiviteiten	☐	☐	☐	
In verrijgings-/verdiepingsstof	☐	☐	☐	

Door het stimuleren van keuzewerk op dit gebied	☐	☐	☐	
d.m.v. buitenschoolse activiteiten, excursies, schoolreizen e.d.	☐	☐	☐	
d.m.v. filosofische gesprekken met leerlingen	☐	☐	☐	
Bij praktijkopdrachten en stages	☐	☐	☐	(niet bij SO, SBO of PO)
Door het stimuleren aan deelname van activiteiten van Studium Generale	☐	☐	☐	(alleen HBO/WO)
Door deelname aan het Honours Programma (of iets vergelijkbaars) te stimuleren	☐	☐	☐	(alleen HBO/WO)

13 Onder intellectuele vorming verstaan we: jongeren en kinderen in aanraking te brengen met nieuwe, onbekende werelden en denkpatronen, met als doelen: stimuleren tot 'liefde voor leren', bevorderen van een onderzoekende houding en van zelfstandig, kritisch en onafhankelijk denken. Hoe vaak besteedt u als leerkracht in uw onderwijspraktijk aandacht aan de intellectuele vorming van leerlingen?

- ☐ (Bijna) nooit [>> 15. Naast uw eigen onderwijspraktijk kan ook...]
☐ Soms (maandelijks tot wekelijks)
☐ Vaak (wekelijks tot dagelijks)

14 Geef per manier aan of u hier (bijna) nooit, soms of vaak gebruik van maakt in uw onderwijspraktijk in het kader van de intellectuele vorming van uw leerlingen.

Tabelvraag
 (single
 response)

Willekeurige volgorde subvragen

	(Bijna) nooit	Soms (maandelijks tot wekelijks)	Vaak (wekelijks tot dagelijks)	
m.b.v. methode	☐	☐	☐	
Tijdens regulier onderwijs	☐	☐	☐	
In projectvorm	☐	☐	☐	
In samenwerking met een externe partij (bijv. bibliotheek, theater, kunstenaars, buurtcentrum)	☐	☐	☐	

In het kader van brede schoolactiviteiten	☐	☐	☐	
In verrijkings-/verdiepingsstof	☐	☐	☐	
Door het stimuleren van keuzewerk op dit gebied	☐	☐	☐	
d.m.v. buitenschoolse activiteiten, excursies, schoolreizen e.d.	☐	☐	☐	
d.m.v. filosofische gesprekken met leerlingen	☐	☐	☐	
Bij praktijkopdrachten en stages	☐	☐	☐	(niet bij SO, SBO of PO)
Door het stimuleren aan deelname van activiteiten van Studium Generale	☐	☐	☐	(alleen HBO/WO)
Door deelname aan het Honours Programma (of iets vergelijkbaars) te stimuleren	☐	☐	☐	(alleen HBO/WO)
15 Naast uw eigen onderwijspraktijk kan ook op <i>schoolniveau</i> aandacht worden besteed aan vormende activiteiten. Geef van de volgende programma's/activiteiten/etc. aan of het mogelijk is voor leerlingen om deze op uw school te volgen.				Tabelvraag (single response)
	Ja	Nee	Weet niet	
(Vak) filosofie	☐	☐	☐	
(Vak) levensbeschouwing	☐	☐	☐	
Science- en/of techniekactiviteiten	☐	☐	☐	
Het trainen van debatvaardigheden	☐	☐	☐	
Het combineren van school met opleiding in/uitvoeren van sport of kunst door toptalenten	☐	☐	☐	
Minoren invullen met maatschappelijk	☐	☐	☐	(alleen HBO/WO)

verantwoorde activiteiten				
---------------------------	--	--	--	--

16 Hieronder vindt u een lijst competenties/kwaliteiten van leerkrachten die van belang kunnen zijn voor de vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen. (multi response)
 Kruis de vijf aan die volgens u het meest belangrijk zijn.
(Maximaal 5 aspecten. U kunt ook minder dan 5 aspecten kiezen)

Maximaal aantal vinkjes: 5
 antwoorden willekeurige volgorde

- ☐ vakinhoud beheersen
- ☐ belangstelling voor het vak kweken
- ☐ leerlingen boeien met leerstof
- ☐ academisch denkniveau hebben
- ☐ een goede werksfeer scheppen
- ☐ structuur in lessen hebben
- ☐ juiste vragen stellen
- ☐ bruikbare feedback geven
- ☐ een authentieke persoon zijn
- ☐ passie voor lesgeven hebben
- ☐ persoonlijke aandacht voor leerlingen
- ☐ humor hebben
- ☐ leerlingen op eigen niveau stimuleren zich verder te ontwikkelen
- ☐ variatie in instructievormen bieden
- ☐ hoge verwachtingen hebben van leerlingen
- ☐ nauwe relaties onderhouden met leerlingen
- ☐ ouders betrekken
- ☐ je door de missie van de school laten inspireren
- ☐ jezelf als leerkracht blijven ontwikkelen (vakkennis, didactiek etc.)

17 U hebt zojuist een selectie competenties/kwaliteiten gemaakt. Geef nu de Rangorde
 volgorde van het belang aan voor de competentie/kwaliteit. Welke vindt u het vraag
 belangrijkste voor de vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen en welke
 (relatief) het minst belangrijk?
*(1=meest belangrijk, 2=daarop volgend belangrijkst 3= etc. Sleep alle door u
 geselecteerde antwoorden uit het bovenste vak in de gewenste volgorde naar het
 onderste vak.)*

Minimaal aantal: 1
 antwoorden willekeurige volgorde

Vraagvoorwaarde actief Vraag 16.0
 (Hieronder vindt u een lijst competenties/kwaliteiten van leerkrachten die
 van belang kunnen zijn voor de vorming en persoonsontwikkeling van
 leerlingen. Kruis de vijf aan die volgens u het meest belangrijk zijn.)
 Minimaal 1 vinkjes.
 Indien niet voldaan spring naar: 0. Volgende vraag

- vakinhoud beheersen
- belangstelling voor het vak kweken
- leerlingen boeien met leerstof
- academisch denkniveau hebben
- een goede werksfeer scheppen
- structuur in lessen hebben
- juiste vragen stellen
- bruikbare feedback geven
- een authentieke persoon zijn
- passie voor lesgeven hebben

persoonlijke aandacht voor leerlingen
 humor hebben
 leerlingen op eigen niveau stimuleren zich verder te ontwikkelen
 variatie in instructievormen bieden
 hoge verwachtingen hebben van leerlingen
 nauwe relaties onderhouden met leerlingen
 ouders betrekken
 je door de missie van de school laten inspireren
 jezelf als leerkracht blijven ontwikkelen (vakken, didactiek etc.)

18 *Toelichting: als leerkrachten hun leerlingen verder willen brengen in hun vorming en persoonsontwikkeling, is het niet altijd zo dat zij precies weten hoe zij dat moeten doen, of hebben zij daar niet altijd de mogelijkheden voor. Dit kan bijvoorbeeld liggen aan hun persoonlijke bagage, maar ook aan andere factoren, zoals ontbrekende voorwaarden binnen hun school. Dan ervaren zij een dilemma, een worsteling of handelingsverlegenheid. Ervaart u dilemma's/worstelingen/handelingsverlegenheid t.a.v. vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen?* Vraag (single response)

- ☐ Nee, nooit [>> 20. Geef hieronder aan waaraan u behoefte he...]
☐ Nee, want ik besteed hieraan geen aandacht [>> 20. Geef hieronder aan waaraan u behoefte he...]
☐ Ja

19 De volgende stellingen hebben betrekking op de dilemma's/worstelingen/handelingsverlegenheid die u kunt ervaren t.a.v. de vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen. Geef steeds aan in hoeverre u het genoemde ervaart als een probleem dat u belemmert in de vorming en persoonsontwikkeling van uw leerlingen. Tabelvraag (single response)

Willekeurige volgorde subvragen

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Helemaal mee oneens	Wet niet
Ik beschik over te weinig kennisbagage (bijv. op moreel of cultureel-historisch gebied) om bij te kunnen dragen aan vorming en persoonsontwikkeling.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik ben <u>niet</u> opgeleid in het vormen van leerlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik voel mij <u>niet</u> geschikt als rolmodel voor leerlingen als het gaat om vorming en persoonsontwikkeling.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik vind het moeilijk om bepaalde waarden of normen voor te schrijven, omdat binnen de samenleving en/of onder leerlingen behoorlijk verschillend wordt gedacht over waarden en	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

normen.							
Ik heb te weinig invloed op leerlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Andere invloeden zijn volgens mij veel sterker dan mijn eigen invloed (zoals de invloed van het thuismilieu, de invloed van leeftijdsgenoten/jeugdcultuur en de invloed van media)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik heb te kortdurende en/of te weinig contacten met leerlingen om aandacht te kunnen besteden aan de vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Het onderwijsprogramma/curriculum is te vol om aandacht te kunnen besteden aan de vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Het ontbreekt binnen de school/instelling aan een visie op vorming en persoonsontwikkeling.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik krijg te weinig steun van de directie en/of collega's als ik vormende activiteiten wil ondernemen met leerlingen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

20	Geef hieronder aan waaraan u behoefte hebt als het gaat om de vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen. Wat zou de school/overheid kunnen doen zodat u meer en/of betere mogelijkheden hebt om bij te dragen aan de vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen?	Vinkvraag (multi response)
----	---	----------------------------

Minimaal aantal vinkjes: 1
 antwoorden willekeurige volgorde

- ☐ Meer tijd/geld [>> 89. Als u nog iets aan ons mee wilt geven wa...]
- ☐ Een cursus of opleiding [>> 89. Als u nog iets aan ons mee wilt geven wa...]
- ☐ Meer aandacht hiervoor in de vooropleiding (lerarenopleiding e.d.) [>> 89. Als u nog iets aan ons mee wilt geven wa...]
- ☐ Meer ruimte in het onderwijsprogramma/curriculum [>> 89. Als u nog iets aan ons mee wilt geven wa...]
- ☐ Meer steun vanuit de directie/schoolleiding [>> 89. Als u nog iets aan ons mee wilt geven wa...]
- ☐ Een duidelijke(re) visie op vorming binnen de school [>> 89. Als u nog iets aan ons mee wilt geven wa...]
- ☐ Een duidelijk(er) kader vanuit de overheid t.a.v. vorming en persoonsontwikkeling van leerlingen (bijv. in wet- en regelgeving) [>> 89. Als u nog iets aan ons mee wilt geven wa...]
- ☐ Anders, nl.... [>> 89. Als u nog iets aan ons mee wilt geven wa...] **Vp**

- ☐ Geen behoeften [>> 89. Als u nog iets aan ons mee wilt geven wa...] **Ex**
☐ (Bijna) nooit [>> 30. Onder intellectuele vorming verst...]
☐ Soms (maandelijks tot wekelijks)
☐ Vaak (wekelijks tot dagelijks)

89	Als u nog iets aan ons mee wilt geven wat u in de voorgaande vragen niet kwijt kon, of als u opmerkingen of vragen heeft, kunt u deze hieronder aangeven.	Open vraag (groot)
----	---	--------------------

90	Nu volgen als laatste nog een paar vragen over uw achtergrond en uw school/instelling. Het is voor ons sterk van belang om iets te weten over de achtergrond van uw school en van uzelf. Zo kunnen we de antwoorden die zijn gegeven beter analyseren en zinvoller resultaten uit dit onderzoek halen. Het overheidsbeleid kan dan beter afgestemd worden op de specifieke behoeften van de verschillende leraren/docenten in de verschillende sectoren van het onderwijs. Uiteraard blijven de antwoorden van de vragenlijst anoniem en niet op de persoon herleidbaar. U kunt er ook voor kiezen bepaalde vragen niet te beantwoorden.	Tussenpagina
----	---	--------------

91	Hoe lang bent u werkzaam in het onderwijs?	Vraag (single response)
----	--	-------------------------

- ☐ 1e jaar
☐ 1-5 jaar
☐ 6-10 jaar
☐ 11-15 jaar
☐ 16-20 jaar
☐ 21-25 jaar
☐ 26-30 jaar
☐ 31-35 jaar
☐ 36-40 jaar
☐ meer dan 40 jaar
☐ Wil ik liever niet zeggen

92	In welke van onderstaande gebieden bent u werkzaam op dit moment? <i>(meerdere antwoorden mogelijk)</i>	Vinkvraag (multi response)
----	---	----------------------------

Minimaal aantal vinkjes: 1

Vraagvoorwaarde actief	Vraag 3.0 (Geef aan in welke onderwijssector u werkzaam bent:) Antwoord NIET gegeven: Basisonderwijs (PO). Indien niet voldaan spring naar: 0. Volgende vraag
------------------------	--

EN	Vraagvoorwaarde actief Vraag 3.0 (Geef aan in welke onderwijssector u werkzaam bent:)
----	---

Antwoord NIET gegeven: Speciaal Onderwijs (SO). Indien niet voldaan spring naar: 0. Volgende vraag	
EN	
Vraagvoorwaarde actief	Vraag 3.0 (Geef aan in welke onderwijssector u werkzaam bent:) Antwoord NIET gegeven: Speciaal basisonderwijs (SBO). Indien niet voldaan spring naar: 0. Volgende vraag

MBO:

- ☐ Economie
- ☐ Landbouw
- ☐ Techniek
- ☐ Zorg en welzijn

HBO:

- ☐ Economie
- ☐ Gezondheidszorg
- ☐ Kunst
- ☐ Landbouw
- ☐ Sociaal-agogisch
- ☐ Pedagogisch
- ☐ Techniek

WO:

- ☐ Informatica en Exact
- ☐ Recht en Bestuur
- ☐ Kunst en Cultuur
- ☐ Aarde en Milieu
- ☐ Onderwijs en Opvoeding
- ☐ Taal en Communicatie
- ☐ Gedrag en Maatschappij
- ☐ Gezondheid
- ☐ Economie en Bedrijf

VO (incl. PRO, VSO):

- ☐ Voortgezet speciaal onderwijs
- ☐ Praktijkonderwijs
- ☐ VMBO
- ☐ HAVO
- ☐ VWO of gymnasium

☐ Anders, namelijk **Vp**

☐ Wil ik liever niet zeggen **Ex**

93	Wat is de levensbeschouwelijke/pedagogische achtergrond van uw school/instelling?	Vraag (single response)
----	---	-------------------------

antwoorden willekeurige volgorde

- ☐ openbaar
- ☐ protestants-christelijk
- ☐ katholiek
- ☐ reformatorisch

- ☐ gereformeerd
- ☐ islamitisch
- ☐ vernieuwingsschool (dalton, montessori, etc.)
- ☐ anders, nl... Vp

- ☐ Wil ik liever niet zeggen

94 Onder welke geloofsrichting schaat u zichzelf?

Vraag
(single
response)

- ☐ geen
- ☐ christendom
- ☐ jodendom
- ☐ islam
- ☐ boeddhisme
- ☐ hindoeïsme
- ☐ overige geloofsrichtingen
- ☐ Wil ik liever niet zeggen

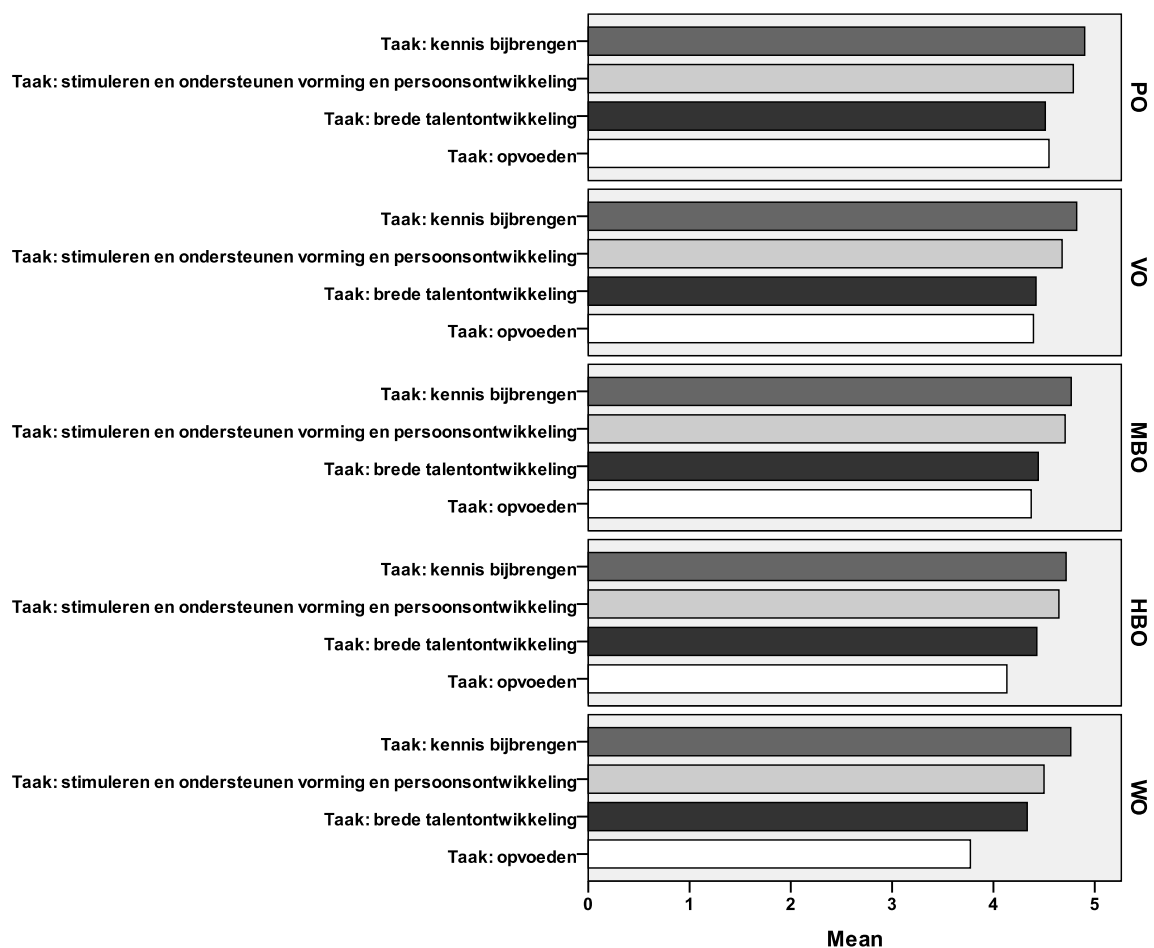
95 Zoals u weet, hanteert het Flitspanel enkele profielvragen om te voorkomen dat in ieder nieuw onderzoek dezelfde achtergrondvragen weer aan u dienen te worden voorgelegd. Indien er wijzigingen optreden in uw profiel, kunt u uw gegevens altijd zelf aanpassen op uw persoonlijke profielpagina. Om de profielen van onze panelleden zo actueel mogelijk te houden, krijgt u na afloop van een enquête veelal ook nog enkele profielvragen voorgelegd. Het betreft de profielvragen waarop u nog niet eerder antwoord hebt gegeven, of vragen naar kenmerken die bij de meeste werknemers een of meer keer per jaar wijzigen. Het is dus mogelijk dat er nu nog enkele profielvragen volgen. De vragenlijst wordt pas afgesloten na het doorlopen van de profielvragen. De verwerking van de gegevens is vanzelfsprekend anoniem.

Tussenpagina

Bijlage B: Figuren en tabellen taakopvatting

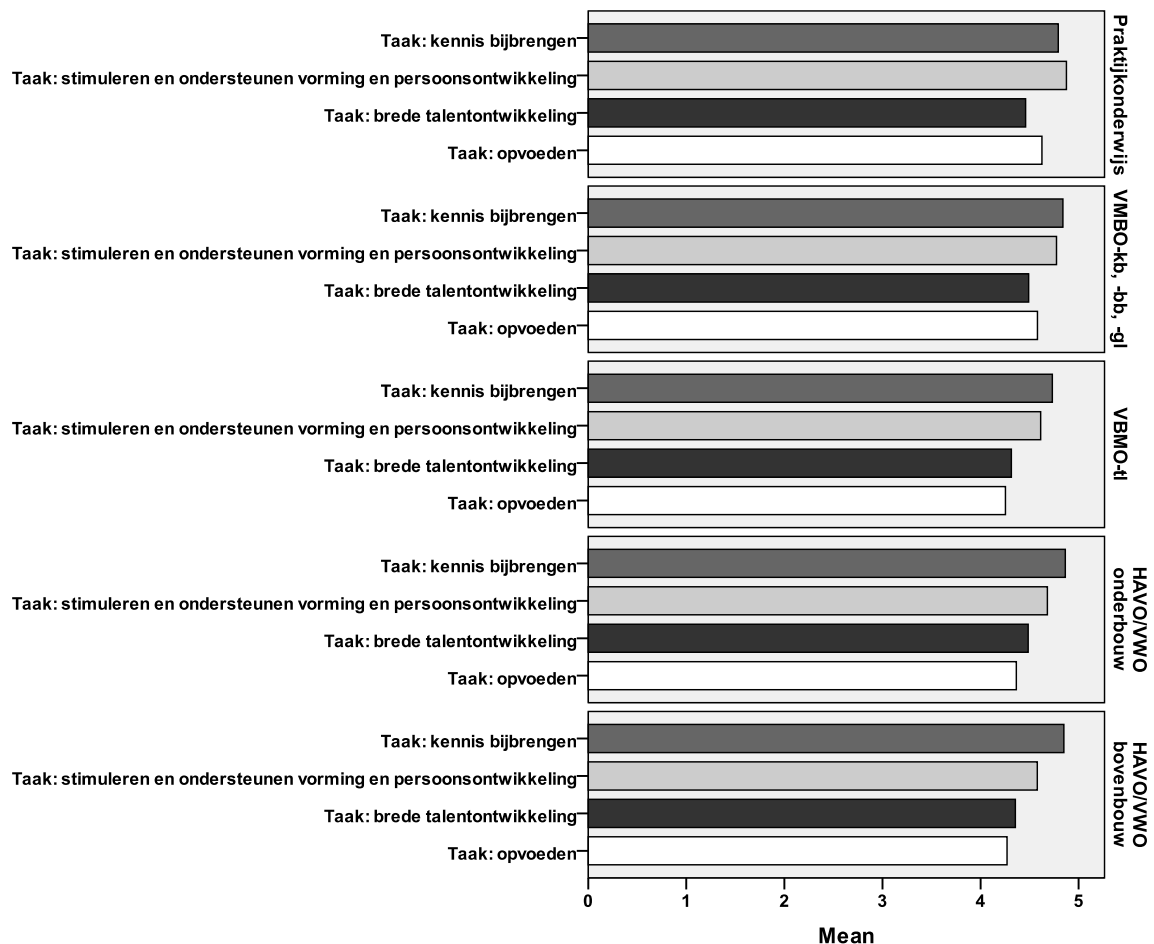
	N	Minimum	Maximum	% eens / helemaal eens
Taak: kennis bijbrengen	1829	1	5	98
Taak: stimuleren en ondersteunen vorming en persoonsontwikkeling	1833	1	5	97
Taak: brede talentontwikkeling ¹	1672	3	5	84
Taak: opvoeden	1834	1	5	87
Valid N (listwise)	1658			

Tabel B1. Taakopvatting 'algemeen'

Figuur B1. Gemiddelde scores op Taakopvatting 'algemeen' per onderwijssector

¹ Dit was een negatief geformuleerd item (Ik zie het niet als mijn taak...); hier gehercodeerd om te kunnen vergelijken.

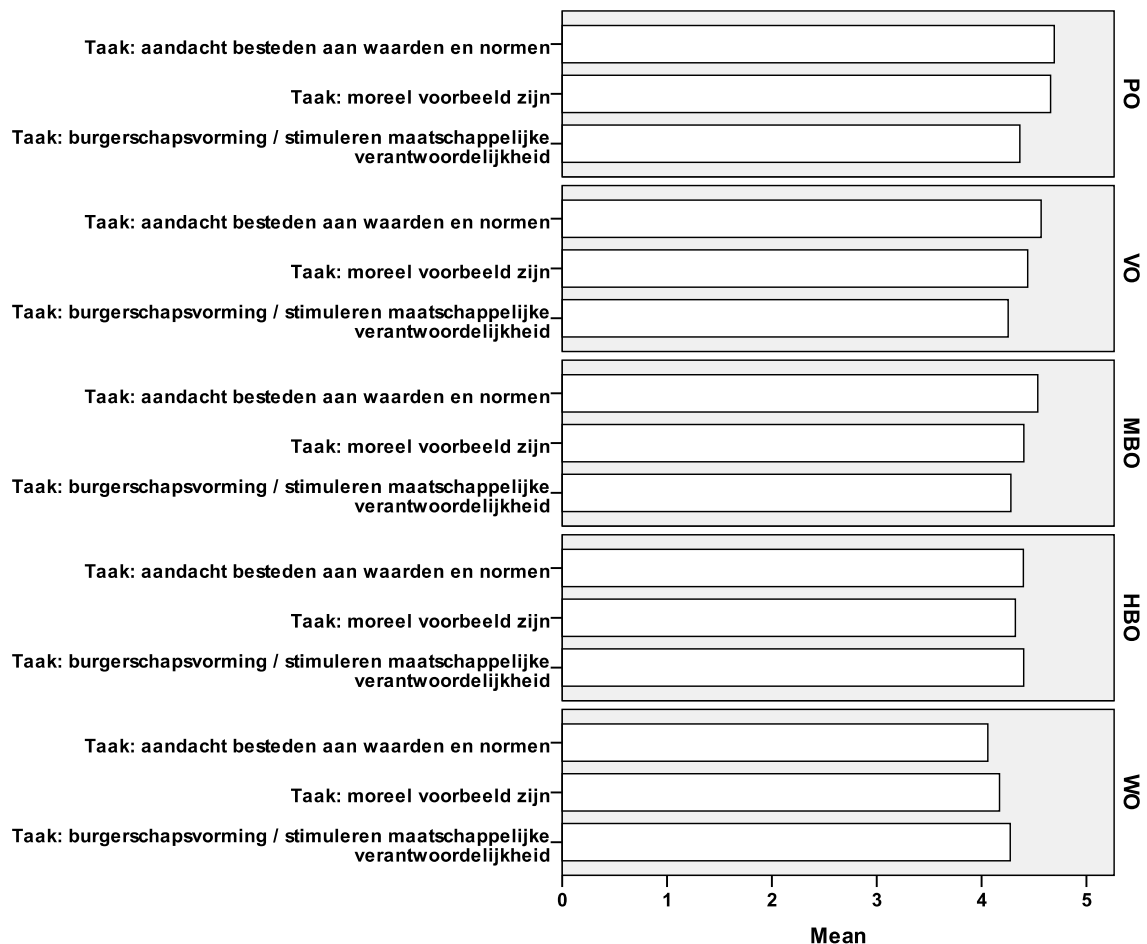

Figuur B2. Gemiddelde scores op Taakopvatting 'algemeen' per subsector VO

	N	Minimum	Maximum	% eens / helemaal eens
Taak: aandacht besteden aan waarden en normen ²	1785	3	5	93
Taak: moreel voorbeeld zijn	1834	1	5	92
Taak: burgerschapsvorming / stimuleren maatschappelijke verantwoordelijkheid	1835	1	5	90
Valid N (listwise)	1775			

Tabel B2. Taakopvatting 'morele vorming'

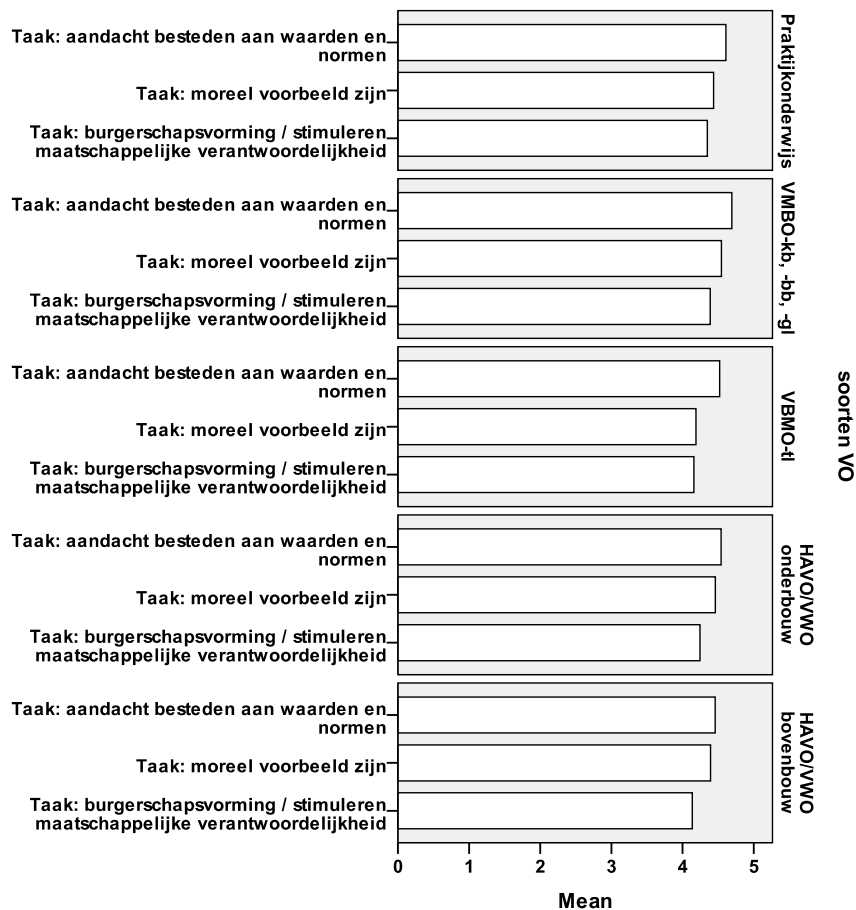
² Dit was een negatief geformuleerd item (Ik zie het niet als mijn taak...), hier gehercodeerd om te kunnen vergelijken

Figuur B3. Gemiddelde scores op Taakopvatting 'morele vorming' per onderwijssector

		PrO	VMBO- kb, -bb en -gl	VMBO- tl	HAVO/VWO onderbouw	HAVO/VWO bovenbouw	VO totaal
Intellectuele vorming	Taak: zelfstandig, kritisch en onafhankelijk leren denken	96	97	95	99	97	97
	Taak: stimuleren onderzoekende houding	96	95	86	97	98	95
	Taak: enthousiasme voor leren opwekken	100	94	88	93	96	94
Morele vorming	Taak: aandacht besteden aan waarden en normen	100	99	94	99	96	98
	Taak: moreel voorbeeld zijn	84	96	82	93	90	92
	Taak: burgerschapsvorming / stimuleren maatschappelijke verantwoordelijkheid	88	90	85	96	83	87
Cult. hist. vorming	Taak: interesseren voor kunst en cultuur	86	75	85	82	87	71
	Taak: ontwikkelen historisch besef	64	74	70	83	84	78
	N	25	173	73	76	165	512

Tabel B3. Percentages eens/helemaal eens op stellingen Taakopvatting per subsector VO (cellen met opvallende percentages zijn gearceerd, horizontale vergelijking)

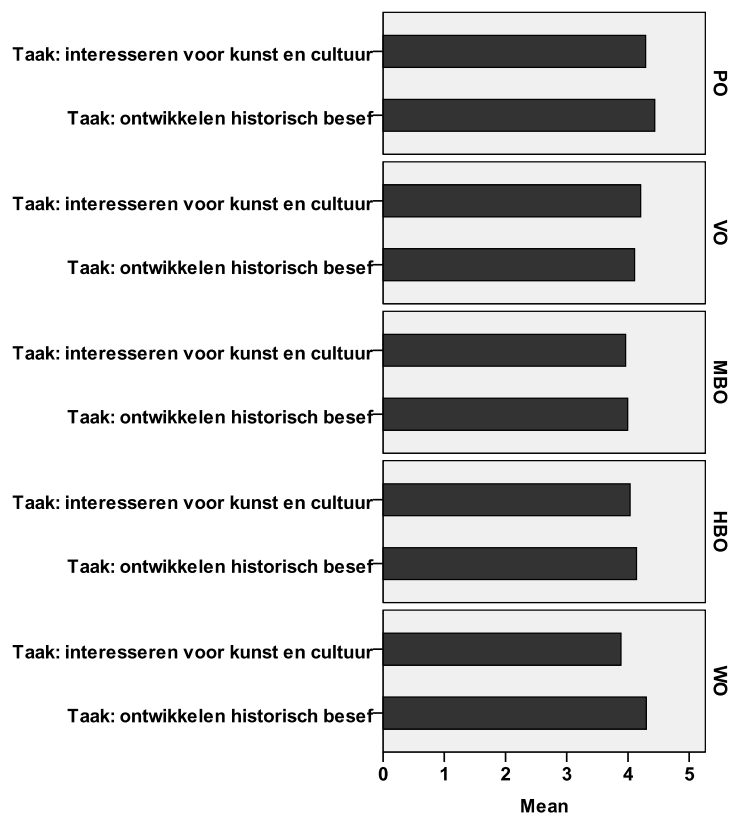

Figuur B4. Gemiddelde scores op Taakopvatting 'morele vorming' per subsector VO

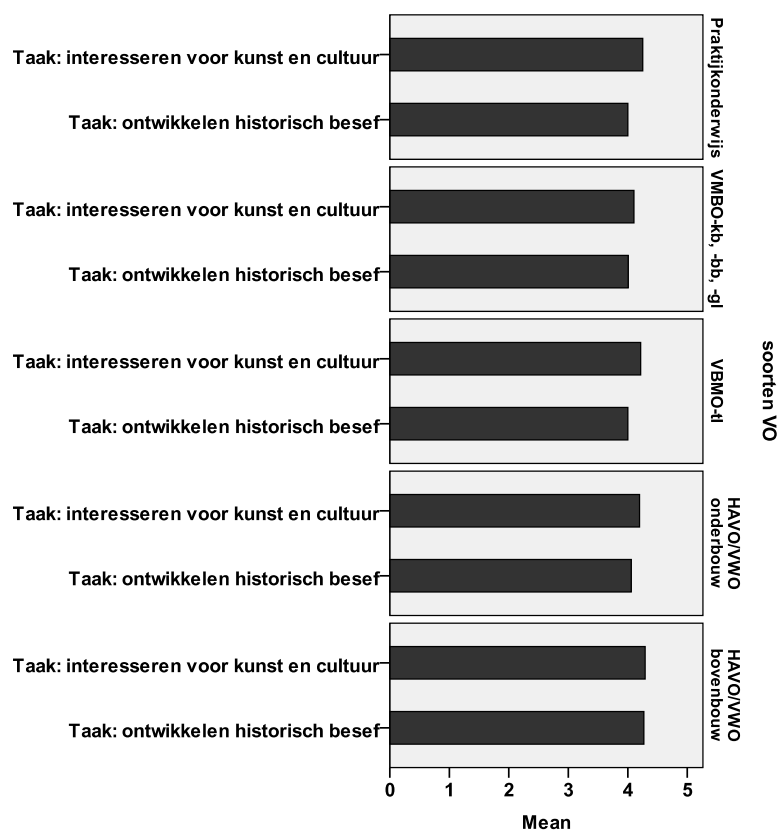
	N	Minimum	Maximum	% eens / helemaal eens
Taak: interesseren voor kunst en cultuur ³	1589	3	5	68
Taak: ontwikkelen historisch besef	1831	1	5	79
Valid N (listwise)	1584			

Tabel B4. Taakopvatting 'cultureel-historische vorming'

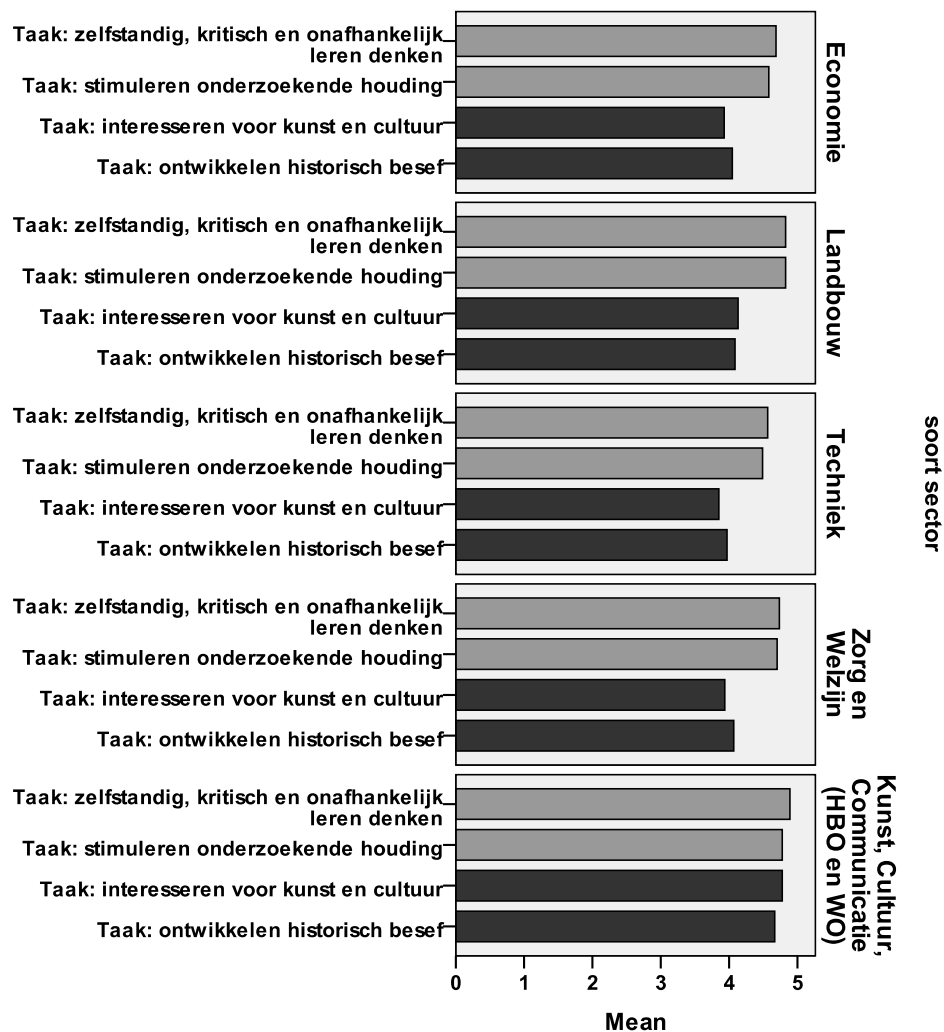
³ Dit was een negatief geformuleerd item (Het is niet mijn taak als leerkracht...); hier gehercodeerd om te kunnen vergelijken.

Figuur B5. Gemiddelde scores op Taakopvatting 'cultureel-historische vorming' per onderwijssector

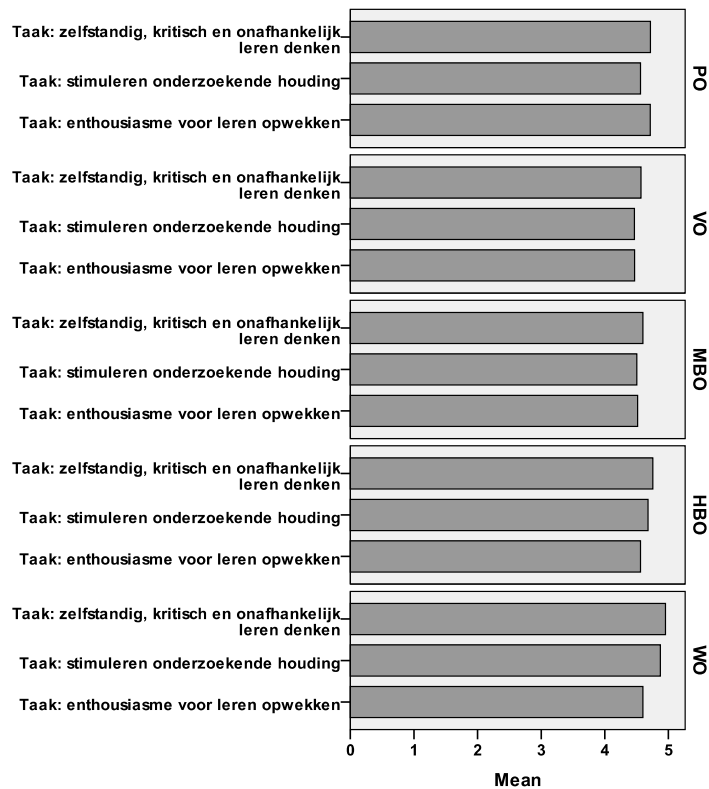
Figuur B6. Gemiddelde scores op Taakopvatting 'cultureel-historische vorming' per subsector VO

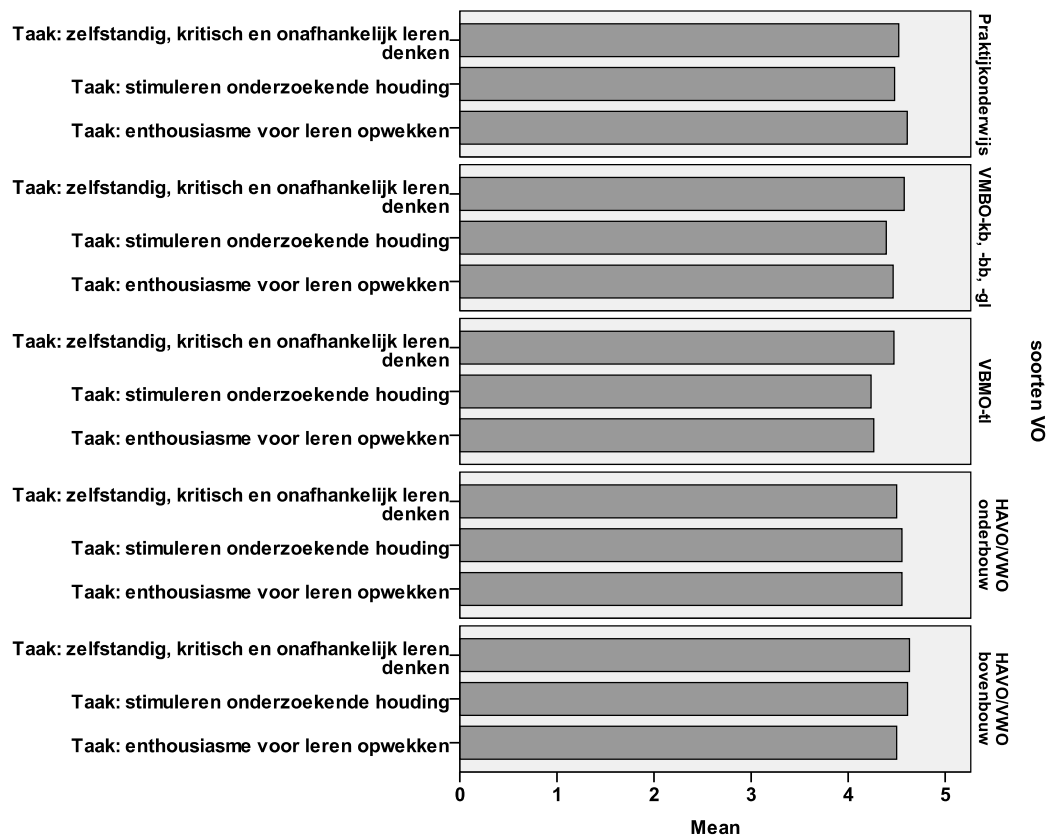
Figuur B7. Gemiddelde scores op Taakopvatting 'cultureel-historische vorming' en 'intellectuele vorming' per subsector MBO, HBO en WO (alleen taken waar significante verschillen zijn opgenomen).

	N	Minimum	Maximum	% eens / helemaal eens
Taak: zelfstandig, kritisch en onafhankelijk leren denken	1835	1	5	98
Taak: stimuleren onderzoekende houding	1835	1	5	97
Taak: enthousiasme voor leren opwekken	1839	1	5	95
Valid N (listwise)	1830			

Tabel B5. Taakopvatting 'intellectuele vorming'

Figuur B8. Gemiddelde scores op Taakopvatting 'intellectuele vorming' per onderwijssector

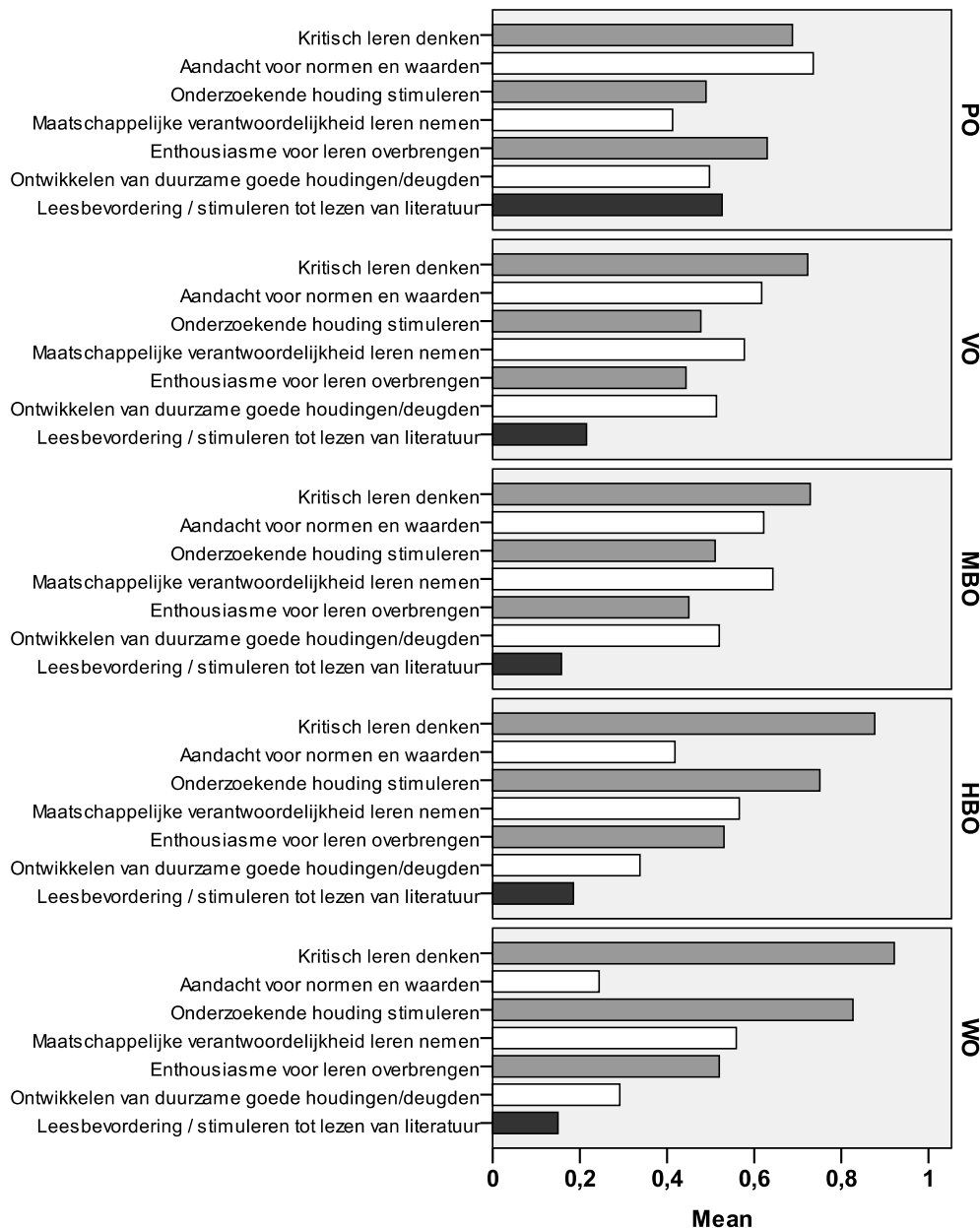
Figuur B9. Gemiddelde scores op Taakopvatting 'intellectuele vorming' per subsector VO

		geen	chr.	jod.	isl.	boedh.	hind.	overig	wil niet zeggen	totaal
Morele vorming	Taak: moreel voorbeeld zijn	91	94	100	86	95	100	82	86	92
	Taak: aandacht besteden aan waarden en normen	95	96	86	100	100	100	98	86	93
	Taak: burgerschapsvorming / stimuleren maatschappelijke verantwoordelijkheid	89	91	71	71	95	100	95	95	90
Cult.-hist.	Taak: interesseren voor kunst en cultuur	77	78	57	83	94	100	85	75	68
	Taak: ontwikkelen historisch besef	77	81	100	86	74	60	77	76	79
Intellectuele	Taak: zelfstandig, kritisch en onafhankelijk leren denken	97	98	100	86	100	100	97	100	98
	Taak: stimuleren onderzoekende houding	96	97	100	86	95	100	97	100	97
	Taak: enthousiasme voor leren opwekken	95	96	71	86	95	100	95	86	95
	N	876	847	7	7	19	5	57	21	1839

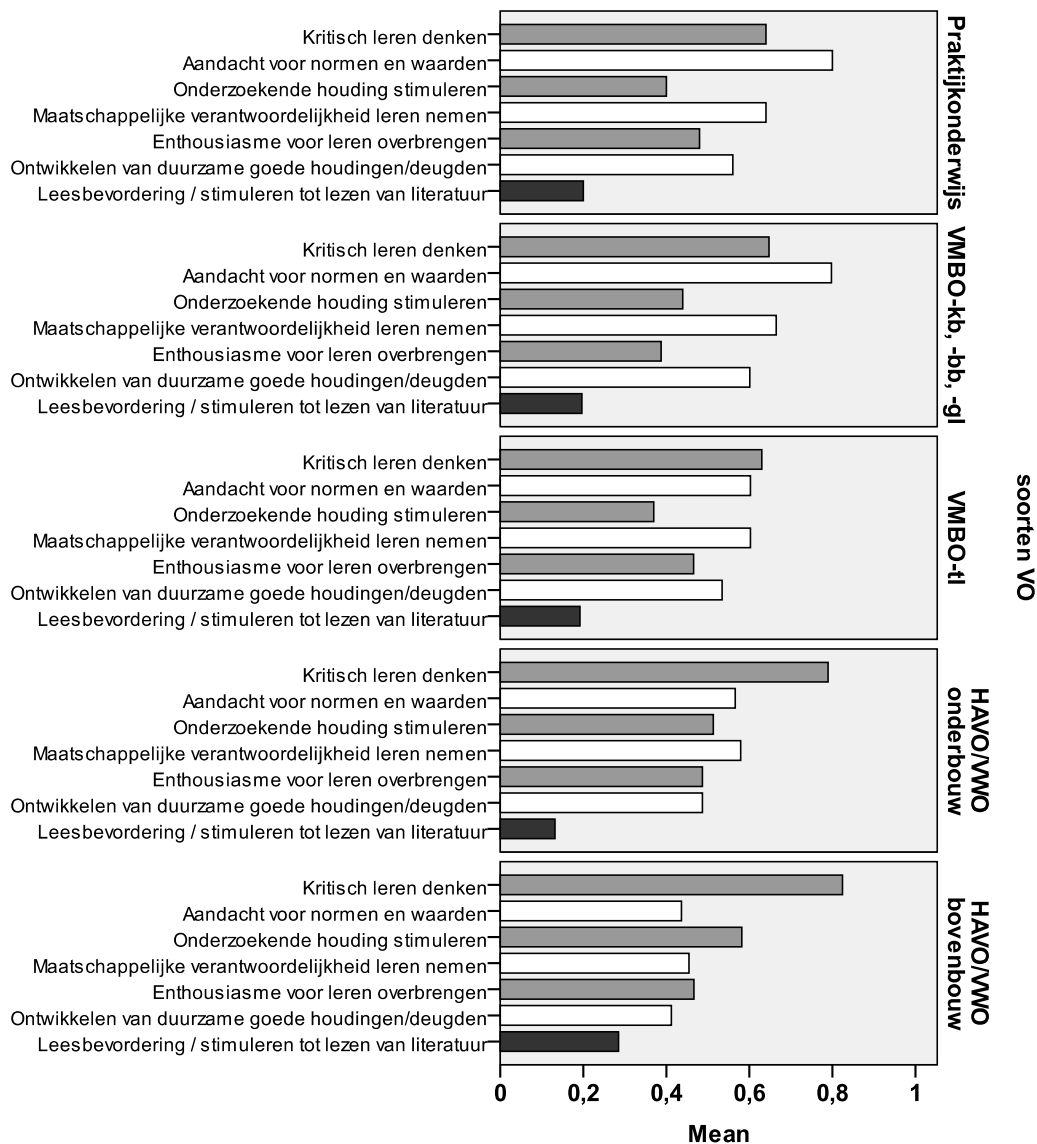
Tabel B6. Percentages eens/helemaal eens op stellingen Taakopvatting per geloofsrichting (cellen met opvallende (NB niet significante) percentages zijn gearceerd, horizontale vergelijking)

		<25	26-35	36-45	46-55	>56	Totaal
Morele vorming	Taak: moreel voorbeeld zijn	100	94	88	93	93	92
	Taak: aandacht besteden aan waarden en normen	100	97	93	96	96	93
	Taak: burgerschapsvorming / stimuleren maatschappelijke verantwoordelijkheid	67	87	88	91	92	90
Cult.-hist. vorming	Taak: interesseren voor kunst en cultuur	100	78	76	77	80	68
	Taak: ontwikkelen historisch besef	100	69	73	80	83	79
Intellectuele vorming	Taak: zelfstandig, kritisch en onafhankelijk leren denken	100	96	97	98	98	98
	Taak: stimuleren onderzoekende houding	100	95	96	97	98	97
	Taak: enthousiasme voor leren opwekken	100	93	97	95	96	95
	N	3	221	322	694	599	1839

Tabel B7. Percentages eens/helemaal eens op stellingen Taakopvatting per leeftijdscategorie (cellen met opvallende (NB niet significante) cijfers zijn gearceerd, horizontale vergelijking)

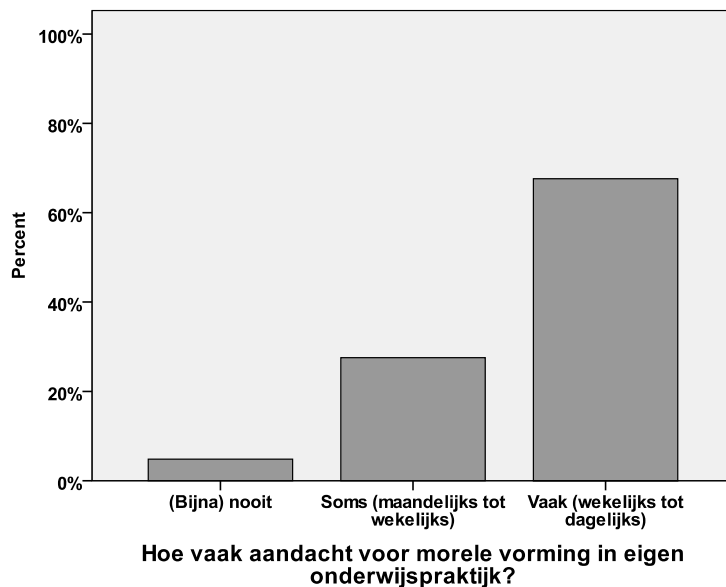

Figuur B10. Toplijsten gekozen elementen vorming en persoonsontwikkeling in het onderwijs in het algemeen, per onderwijssector

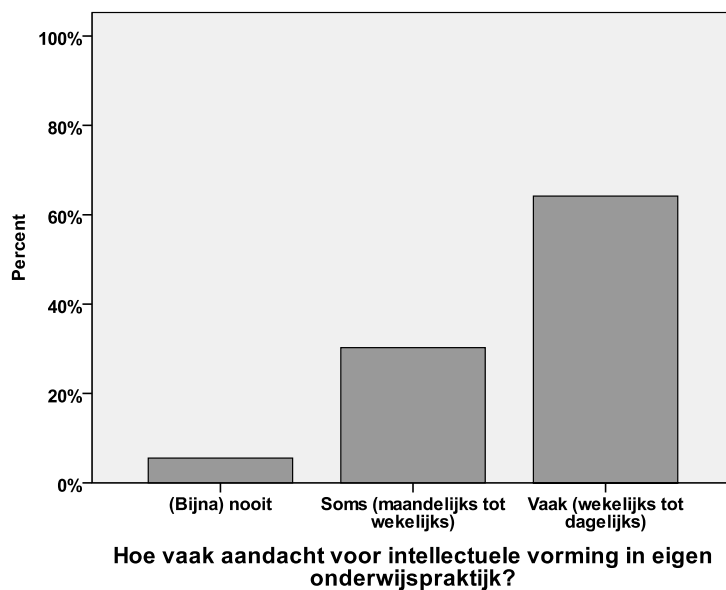

Figuur B11. Toplijsten gekozen elementen vorming en persoonsontwikkeling in het onderwijs in het algemeen, per subsector VO

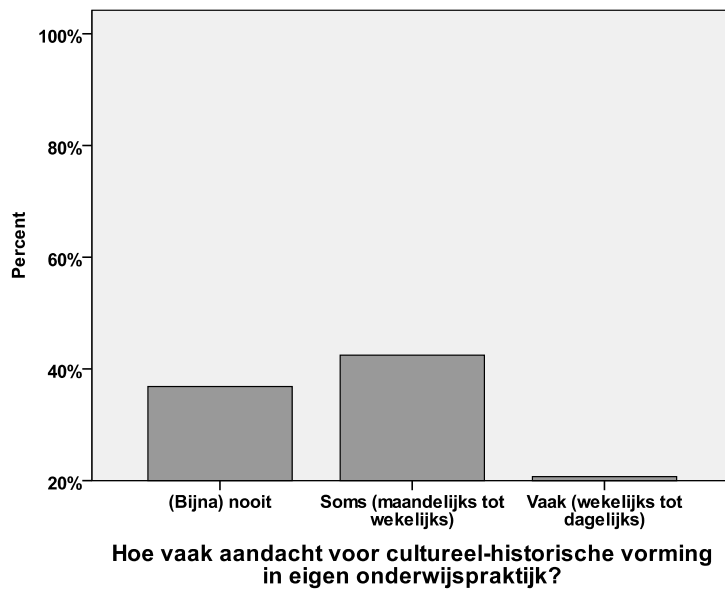
Bijlage C: Figuren en tabellen onderwijspraktijk

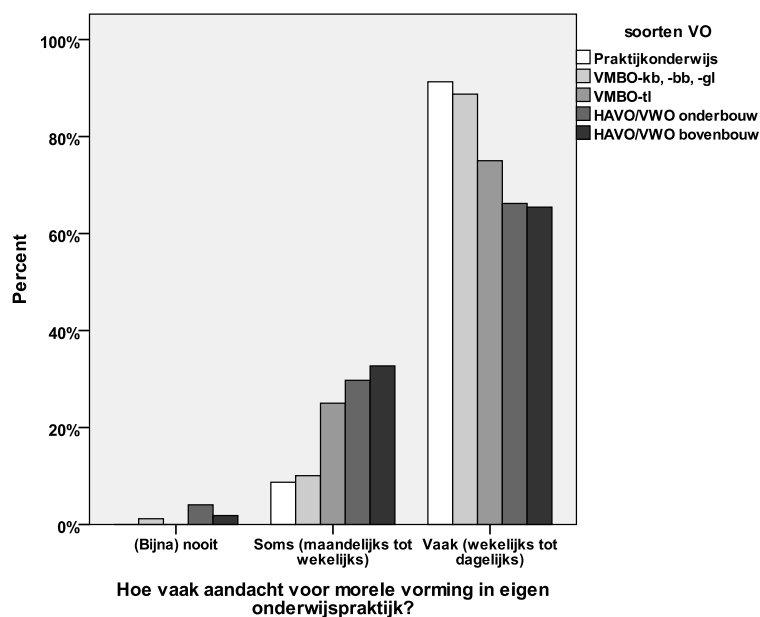
Figuur C1. Percentages per antwoordcategorie bij de vraag 'Hoe vaak besteedt u als leerkracht in uw onderwijspraktijk aandacht aan de morele vorming van leerlingen?'

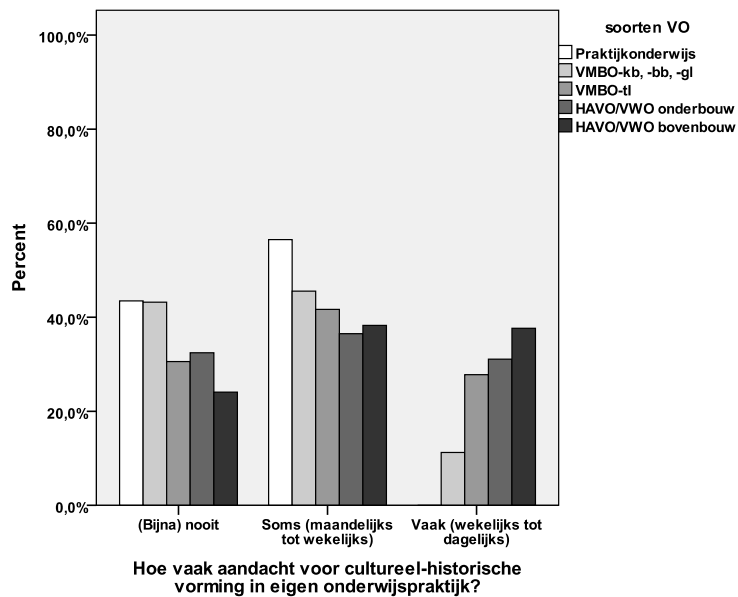
Figuur C2. Percentages per antwoordcategorie bij de vraag 'Hoe vaak besteedt u als leerkracht in uw onderwijspraktijk aandacht aan de intellectuele vorming van leerlingen?'

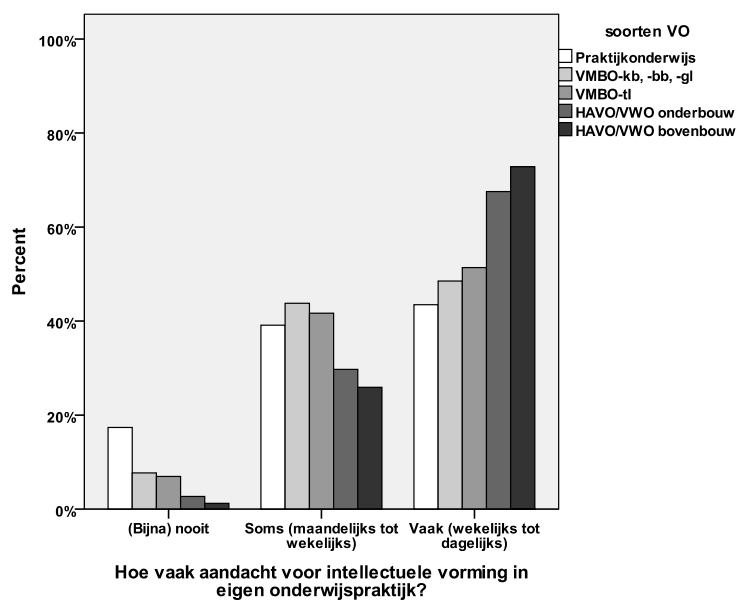
Figuur C3. Percentages per antwoordcategorie bij de vraag 'Hoe vaak besteedt u als leerkracht in uw onderwijspraktijk aandacht aan de cultureel-historische vorming van leerlingen?'

Figuur C4. Percentages per antwoordcategorie per subsector in het VO bij de vraag 'Hoe vaak besteedt u als leerkracht in uw onderwijspraktijk aandacht aan de morele vorming van leerlingen?'

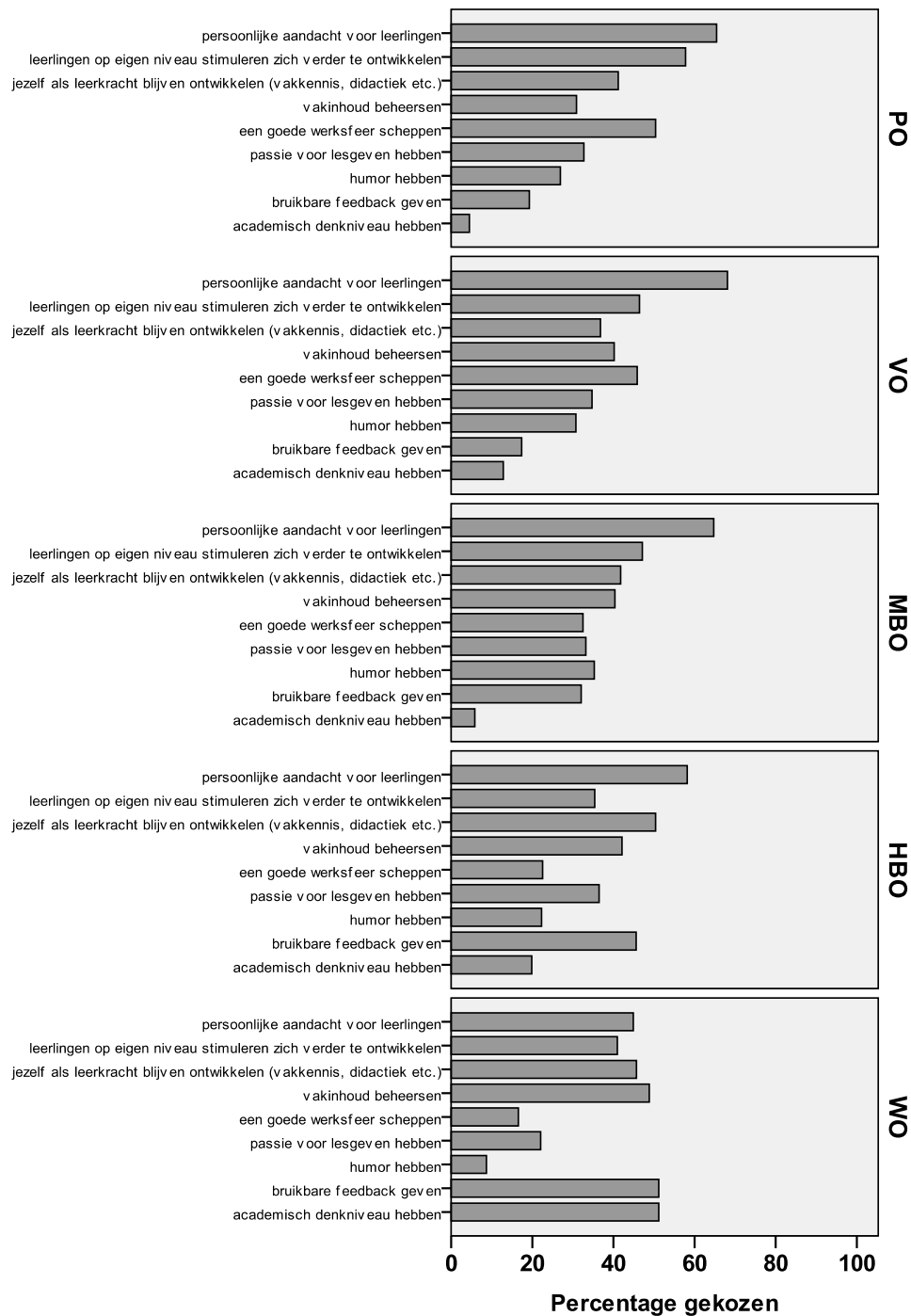

Figuur C5. Percentages per antwoordcategorie per subsector in het VO bij de vraag 'Hoe vaak besteedt u als leerkracht in uw onderwijspraktijk aandacht aan de cultureel-historische vorming van leerlingen?'

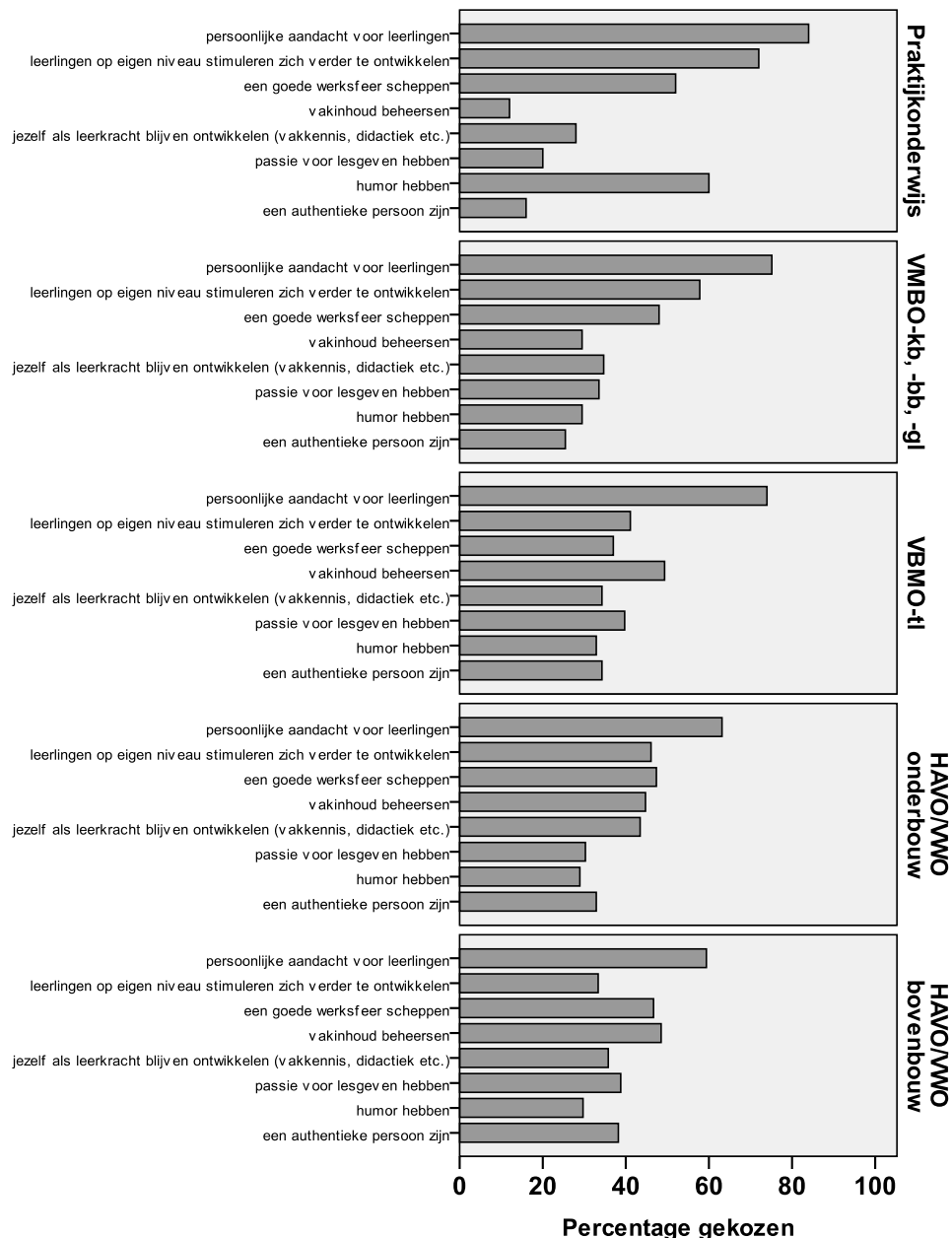

Figuur C6. Percentages per antwoordcategorie per subsector in het VO bij de vraag 'Hoe vaak besteedt u als leerkracht in uw onderwijspraktijk aandacht aan de intellectuele vorming van leerlingen?'

Bijlage D: Figuren en toplistten competenties

Figuur D1. Toplijsten gekozen competenties per onderwijssector

Figuur D2. Toplijsten gekozen competenties per subsector VO

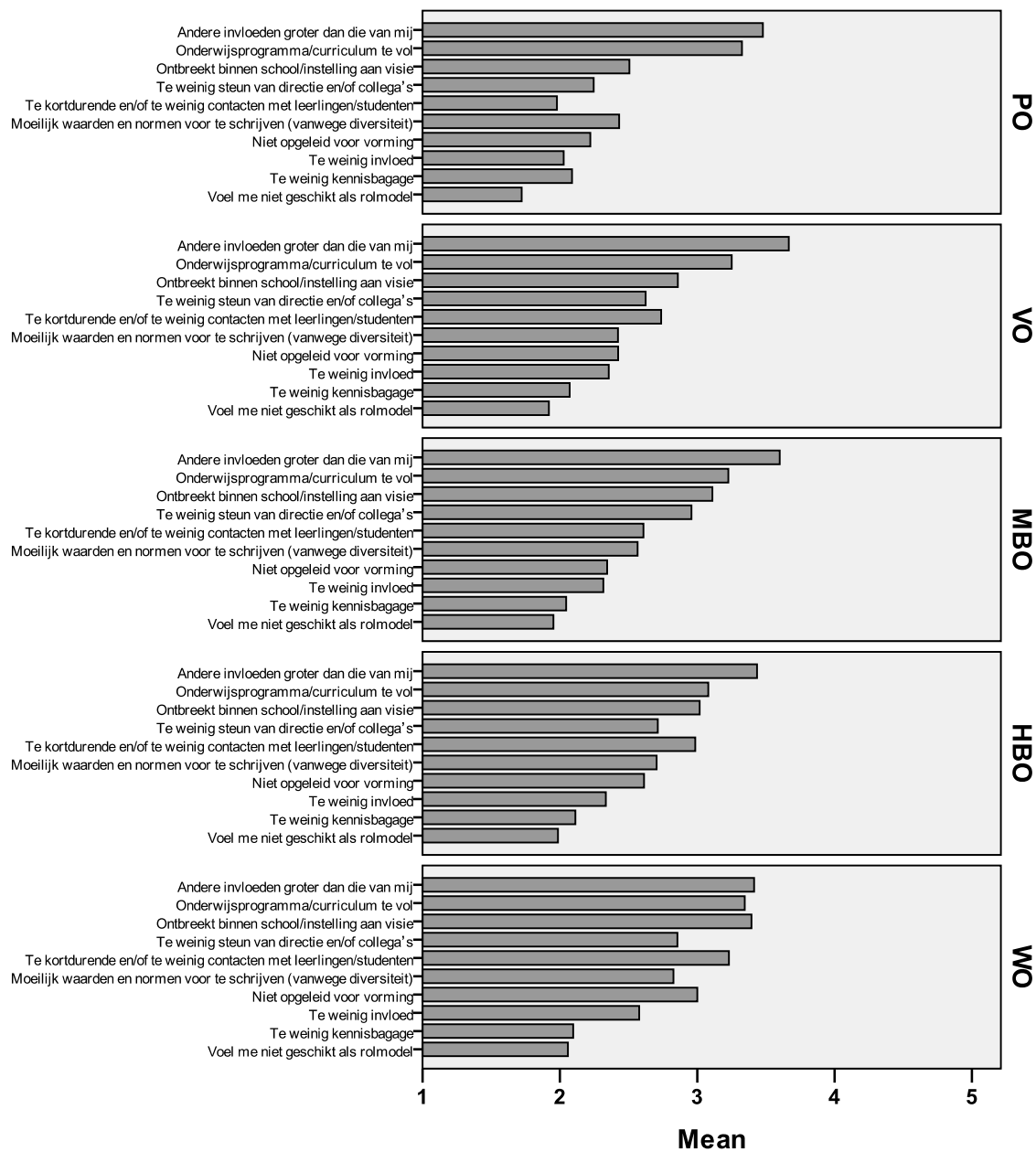
Toplijsten competenties VO totaal en per subsector VO:

- Binnen het voortgezet onderwijs is de algemene toplijst (n=512) de volgende (de competenties die achter één nummer staan zijn alle even belangrijk):
 1. persoonlijke aandacht voor leerlingen;
 2. leerlingen op eigen niveau stimuleren zich verder te ontwikkelen;
 - een goede werksfeer scheppen;
 - vakinhoud beheersen;
 3. jezelf als docent blijven ontwikkelen (vakkennis, didactiek etc.);
 - passie voor lesgeven hebben;
 - humor hebben;
 - een authentieke persoon zijn.
- In het praktijkonderwijs (zoals eerder genoemd: vanwege de beperkte groepsgrootte, n=25, weinig significante verschillen) zijn twee groepen zichtbaar:
 1. persoonlijke aandacht voor leerlingen;
 - leerlingen op eigen niveau stimuleren zich verder te ontwikkelen;

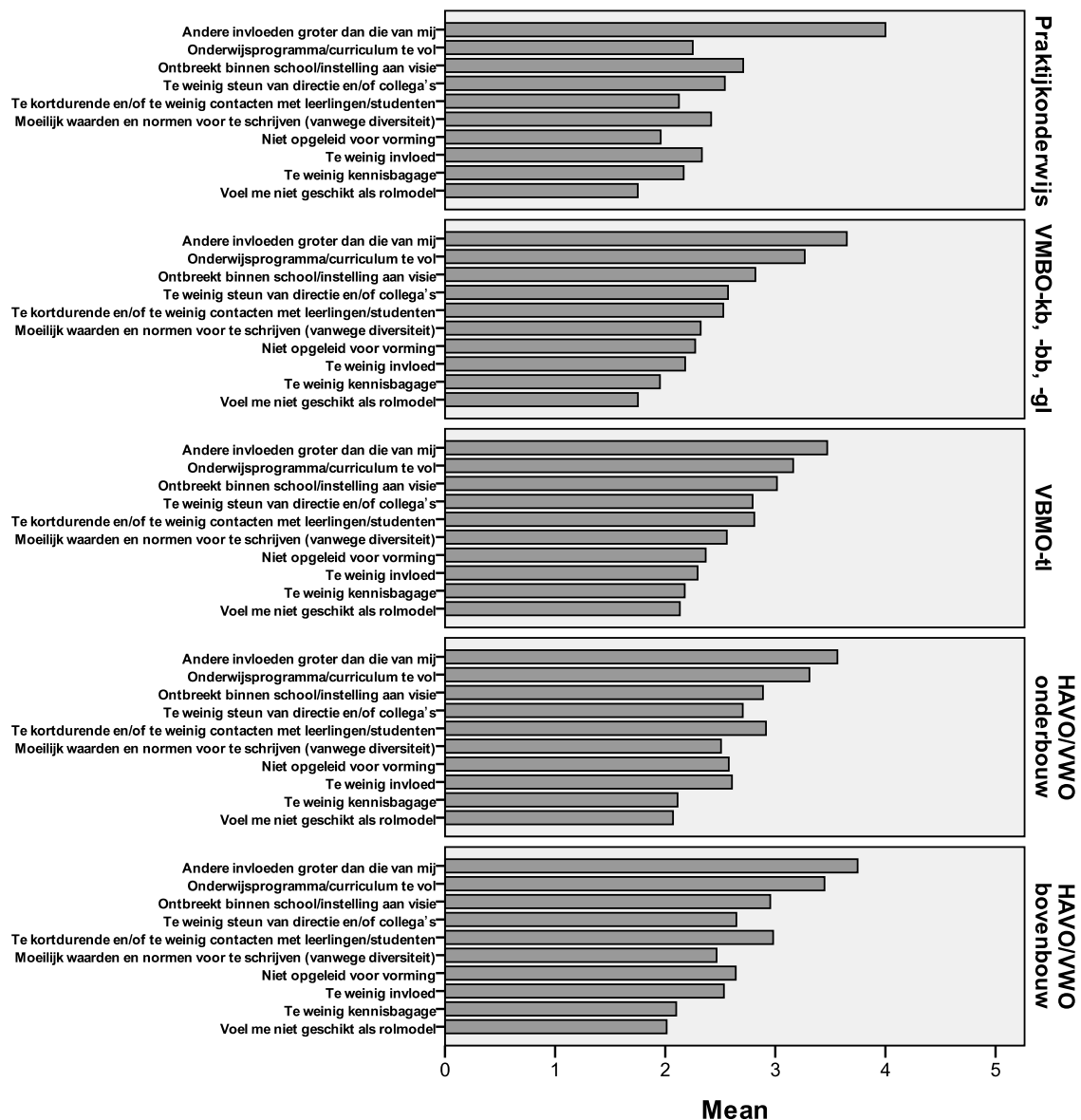
humor hebben;
2. een goede werksfeer scheppen;
leerlingen boeien met leerstof;
structuur in lessen hebben;
jezelf als docent blijven ontwikkelen (vakkennis, didactiek etc.);
bruikbare feedback geven.

- In de beroepsgerichte en gemengde leerwegen van het VMBO (n=173) geldt de volgende toplist:
 1. persoonlijke aandacht voor leerlingen;
 2. leerlingen op eigen niveau stimuleren zich verder te ontwikkelen;
een goede werksfeer scheppen;
 3. structuur in lessen hebben;
jezelf als docent blijven ontwikkelen (vakkennis, didactiek etc.);
passie voor lesgeven hebben;
vakinhoud beheersen;
humor hebben.
- In de theoretische leerweg van het VMBO (n=73) ziet de toplist er als volgt uit:
 1. persoonlijke aandacht voor leerlingen;
 2. vakinhoud beheersen;
leerlingen op eigen niveau stimuleren zich verder te ontwikkelen;
passie voor lesgeven hebben;
een goede werksfeer scheppen;
een authentieke persoon zijn;
jezelf als docent blijven ontwikkelen (vakkennis, didactiek etc.);
leerlingen boeien met leerstof;
humor hebben.
- Docenten die (voornamelijk) lesgeven in de onderbouw van HAVO en VWO (n=76) vinden de volgende competenties het meest belangrijk in het kader van vorming en persoonsontwikkeling:
 1. persoonlijke aandacht voor leerlingen;
een goede werksfeer scheppen;
leerlingen op eigen niveau stimuleren zich verder te ontwikkelen;
 2. vakinhoud beheersen;
jezelf als docent blijven ontwikkelen (vakkennis, didactiek etc.);
een authentieke persoon zijn;
leerlingen boeien met leerstof;
passie voor lesgeven hebben;
humor hebben.
- Voor docenten uit de bovenbouw HAVO/VWO (n=165) geldt de volgende toplist:
 1. persoonlijke aandacht voor leerlingen;
 2. vakinhoud beheersen;
een goede werksfeer scheppen;
passie voor lesgeven hebben;
een authentieke persoon zijn;
 3. jezelf als docent blijven ontwikkelen (vakkennis, didactiek etc.);
leerlingen op eigen niveau stimuleren zich verder te ontwikkelen;
leerlingen boeien met leerstof;
academisch denkniveau hebben;
humor hebben.

Bijlage E: Figuren belemmeringen

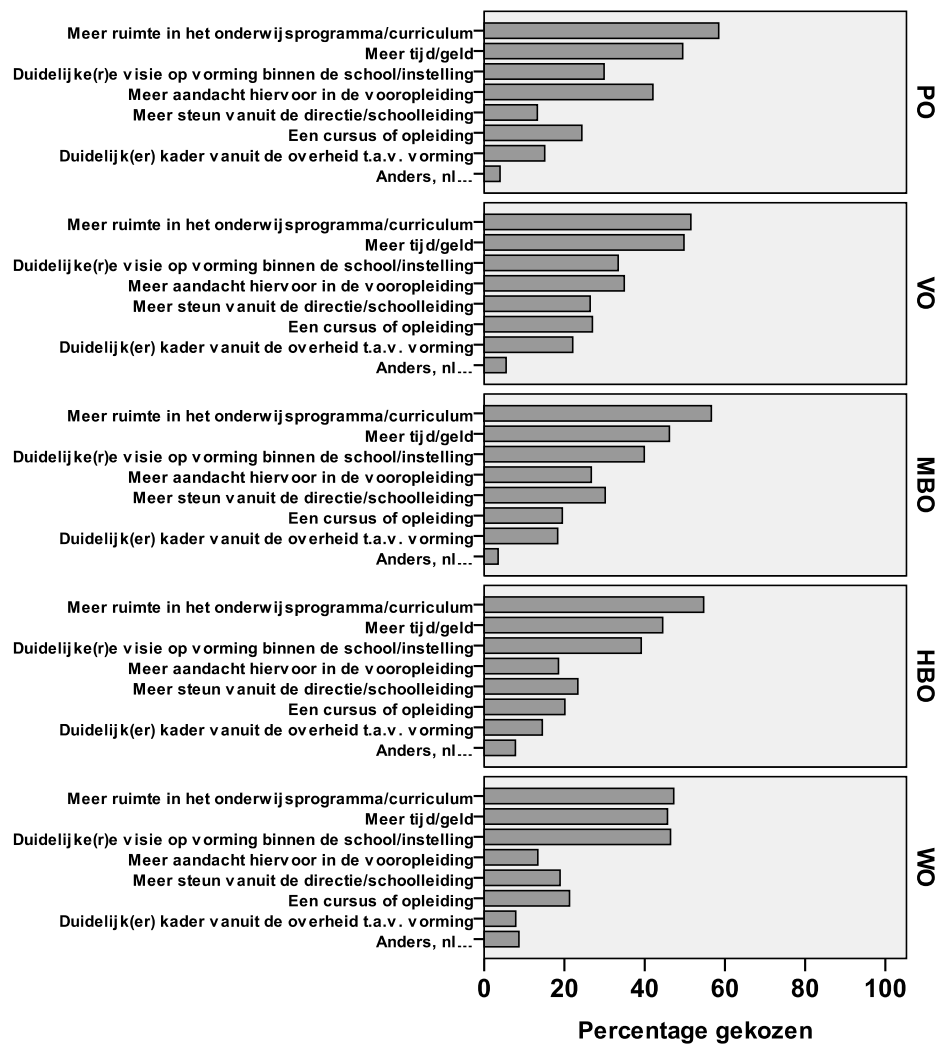

Figuur E1. Belemmeringen per onderwijssector

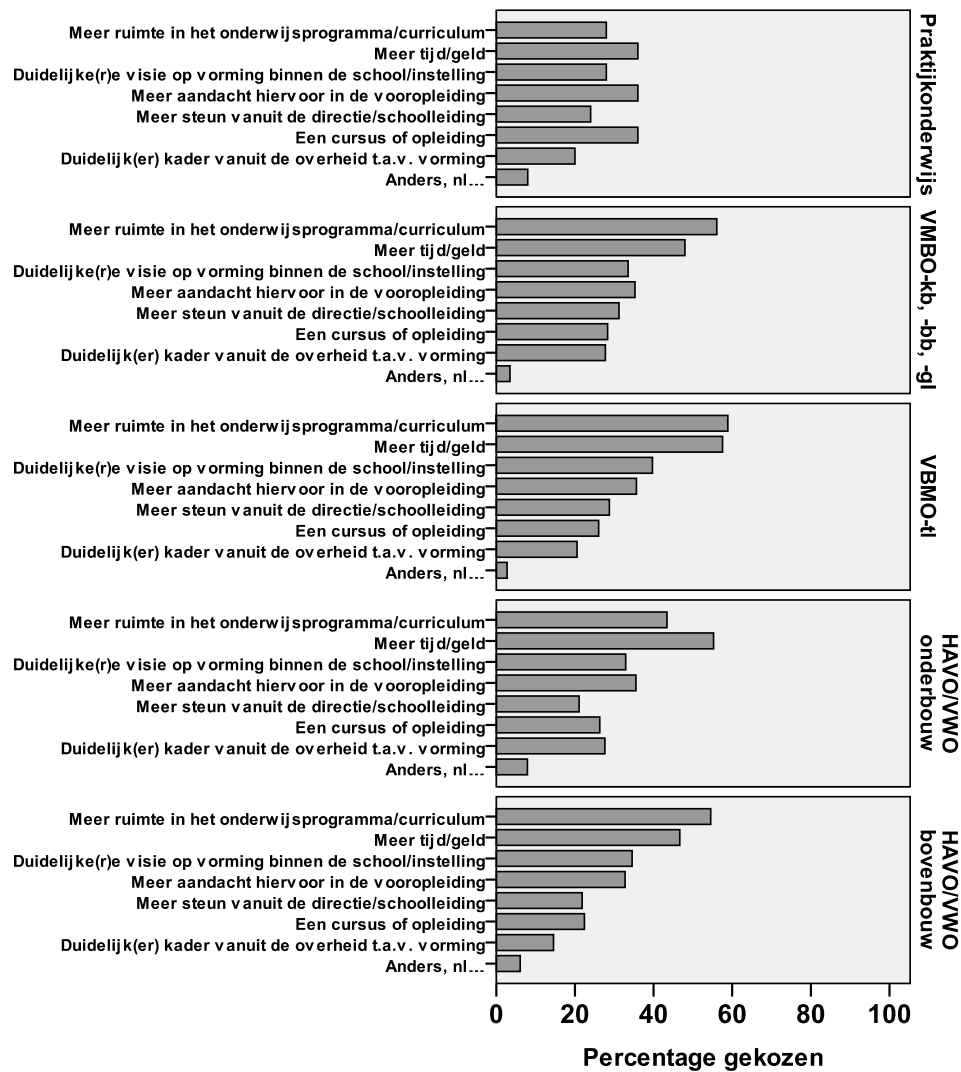

Figuur E2. Belemmeringen per subsector in het VO

Bijlage F: Figuren behoeften

Figuur F1. Behoeften per onderwijssector

Figuur F2. Behoeften per subsector in het VO